

Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyeliğinde Bir Aşama: 17 Aralık Sonuç Bildirgesi

Hazırlayanlar: **Emrah AYGÜL**
Batuhan GÜVEMLİ

Özet

16-17 Aralık 2004 tarihlerinde Brüksel'de düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısından, beklendiği üzere, müzakerelere başlama tarihi alınmıştır. Toplantıya ilişkin Sonuç Bildirgesinin olumlu yönlerinin yanında olumsuz yönleri de mevcuttur. Ancak AB'ye tam üyelik sürecinde Türkiye'nin adımları daha da somut hale gelmiştir.

Yine geçtiğimiz aylarda Avrupa Birliğinde, Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bir çok konuda gelişme yaşanmıştır.

Anahtar Sözcükler: AB, Sonuç Bildirgesi, Türkiye'nin üyeliği.

Abstract: (A Phase on the Way of Turkey's membership to the European Union)

Starting date for the negotiations has been taken as expected from the State and Government Presidential Meeting of European Union in Brussels at December 16-17 2004. There are both negative and positive effects of the conclusion notification regarding the meeting. But, Turkey's move on the full membership way to European Union has become more concrete.

Again, in the past few months at the European Union, many developments regarding Turkey closely have taken place.

Key Words: EU, Conclusion Notification, Turkey's Membership.

1. Giriş

16-17 Aralık 2004 tarihlerinde Brüksel'de düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısından müzakerelere başlama tarihi alınmıştır.

Türkiye, bazı AB üyelerinin önceden koyduğu ve bazılarında hâlâ devam ettiği anlaşılacak açık ya da kapalı çekincelere karşın, katılma görüşmelerinin başlaması için bir tarih almayı başarmıştır.

Ancak Avrupa Konseyi'nin bu konuda aldığı kararın içeriğine bakılınca, tam üyeliğin gerçekleşmesi için Türkiye'nin karşısında hem iç politika, hem de dış politika açısından aşılması gereken büyük güçlüklerle dolu, uzun ve dikenli bir yol olduğu anlaşılmaktadır.¹

Bu yazıda söz konusu toplantıya ilişkin Sonuç Bildirgesi hakkında bilgi verildikten sonra, Avrupa Birliği ile ilgili öne çıkan ba-

zı güncel haberlerden kısaca bahsedilecektir.

2. 16-17 Aralık 2004 Tarihli Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısı Sonuç Bildirgesi

16-17 Aralık 2004 tarihlerinde Brüksel'de düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesine ilişkin Sonuç Bildirgesinde Avrupa Konseyi, müzakerelere 3 Ekim 2005 tarihinde başlanması hedefiyle söz konusu çerçevenin kabul edilmesini Bakanlar Konseyinden talep etmiştir.

Sonuç Bildirgesinin genişleme başlıklı bölümünün başlangıcında, 6.10.2004 tari-

¹ ÜLMAN, Haluk; "Dünya Pencere sin den-Kopenhag

² AB'nin Kurumsal Yapısı içerisinde yer alan Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, Her üye devletin hükümeti adına Bakan ve düzeyindeki kişinin katılımıyla oluşmaktadır. Gündeme göre toplantılara ilgili bakanlar katılmaktadır. Standart gündem söz konusu olmayıp, ana görevi üye ülkelerin genel iktisadi politikalarına eş güdüm sağlanmasıdır. AB Komisyonunun sunduğu tekliflerden hareketle ortak politikalara ilişkin temel kararları, Avrupa Parlamentosunu da kapsayacak şekilde tespit ederek AB hedeflerine ulaşmasını sağlar.

hinde Komisyon³ tarafından Bakanlar Konseyi'ne ve Avrupa Parlamentosu⁴'na sunulan Bulgaristan, Romanya ve Türkiye'ye ilişkin ilerleme raporlarının, Bulgaristan, Romanya ve Hırvatistan'a ilişkin Strateji Belgesinin, Türkiye'ye ilişkin Tavsiye ve Türkiye'nin Üyelik Perspektifine İlişkin Konular başlıklı belgede sunulan bulgu ve tavsiyelerin memnuniyetle karşılandığı açıklanmıştır.

Yine "Sonuç Bildirgesinde" genişleme konusunda, Avrupa entegrasyonunun mevcut ivmesi korunurken, Birliğin yeni üyeleri özümseme kapasitesinin hem Birlik hem de aday ülkelerin genel çıkarlarıyla ilgili önemli bir konu olduğunun altı çizilmiştir. Sonuç Bildirgesinde altı çizilen bu hususun AB'nin genişleme konusunda kendisine bir sınır çizme isteğinde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak bu husus Sonuç Bildirgesinin genişleme ile ilgili genel açıklamaların yapıldığı bölümünde açıklandığından aday ülkelerin tümünü ilgilendirmektedir. Sonuç bildirgesinde yapılan bu açıklamalar "AB'nin genişlemesinin sınırlarını çizmek konusunda bazı endişeler taşıdığına açık ifadesi" şeklinde yorumlanmaktadır.⁵

Sonuç bildirgesinin Türkiye başlığı altındaki paragrafları aşağıda yer almaktadır.⁶

³ Komisyonun 31 üyesi vardır. AB'nin yasama ve yürütme organıdır. Komisyon yasama yetkisine haiz olarak AB anlaşmalarının sürdürülmesi ve doğru biçimde uygulanmasını gözetir. Üye devletlerden herhangi birine karşı anlaşma ihlali araştırması yapılabilir ve gerekli olduğunda konuyu Adalet Divanına götürebilir.

⁴ Her üye ülke burada nüfuslarına göre temsil edilir. 2004 katılımlarıyla üye sayısı 15 ten 25'e çıktığından toplam üye sayısı 809'dur. AP, AB komisyonunun atamalarını yapar, denetler, yıllık bütçeyi onaylayarak, bütçe uygulamalarını takip eder. Mevzuat hazırlama ve önerileri AB Komisyonu yapar. AB ve ABK ise yasama ve yürütme yetkisini paylaşır.

⁵ Gümüştakin, TULU "Önemli Olan Müzakereler", Radikal Gazetesi, 27.12.2004, Nitekim bu husus çeşitli platformlarda da dile getirilmeye başlanmıştır. Hatta bir AB Büyükelçisi "Avrupa zirvelerindeki toplantı masası o kadar büyüdü ki bakanlar masasının diğer ucundaki insanları zorlukla görebiliyor. Önceden küçük bir yemek masasında işlerini halledebiliyorlardı." demiştir. Tartışılan soru ise, 33 ülke ve 600 milyon insanı barındıran, bu derece büyük bir birliğin BM kadar hantal ve verimsiz bir yapıya dönüşüp dönüşmeyeceğidir (Financial Times, 7.01.2005, Sayfa 5-Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 282, sayfa: 145)⁶ Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Genel Müdürlüğü gayri resmi tercümesi

"17. Avrupa Konseyi, önceki sonuç bildirgelerinde belirttiği gibi, Türkiye'nin diğer aday ülkelerle aynı kriterler temelinde değerlendirilecek bir aday ülke olduğunu ve Aralık 2004 zirvesinde, Komisyon'un raporu ve tavsiyesi temelinde Türkiye'nin Kopenhag siyasi kriterlerini yerine getirdiğine karar verilmesi durumunda, müzakerelere gecikmeksizin başlayacağını hatırlatmıştır.

18. Avrupa Konseyi, Türkiye'nin başlatmış olduğu reform sürecindeki kararlı ilerlemeyi memnuniyetle karşılamış ve reform sürecinin devam edeceği yolundaki inancını ifade etmiştir. Avrupa Konseyi ayrıca, komisyon tarafından ortaya konulan altı maddelik yasa paketinin hayata geçirilmesini beklemektedir. Politik reform sürecinin geri dönülmezliğini teyit etmek amacıyla ve işkence ile kötü muameleyle 'sıfır tolerans' ilkesi çerçevesinde, Türkiye'nin kişilerin temel özgürlükleri ve insan haklarına uyumundan emin olmak için reform süreci Komisyon tarafından

gözlem altında tutulacaktır. Bu bağlamda işkence ve kötü muameleyle karşı sıfır tolerans dahil olmak üzere Komisyon 2004 İlerleme Raporu ve Tavsiye Kararında belirtilen bütün hususlarda düzenli olarak rapor hazırlamaya davet edilmiştir.

19. Avrupa Konseyi, Türkiye'nin, yeni üyelerin katılımını göz önüne alarak, An kara Anlaşması'nın adaptasyonuna yönelik protokolü imzalama kararını memnuniyetle karşılamıştır. Bu kapsamda, Türkiye'nin "Türk Hükümeti Ankara Anlaşması'nın adaptasyonuna ilişkin protokolü müzakerelerin fiilen başlaması öncesinde ve AB'nin mevcut üyeleri dikkate alındığında, gerekli olan mutabakatın sağlanması ve adaptasyonların tamamlanmasını takiben imzalamaya hazır olduğunu teyit etmek tedir." şeklindeki deklarasyonu memnu niyet vericidir.

20. Avrupa Konseyi, Türkiye'nin komşularıyla iyi geçinme ve AB'ye üye ülkelerle mevcut sınır sorunlarının barışçıl yoldan Birleşmiş Milletler Şa?-tı çerçevesinde çözüme kavuşturma çabalarını memnuniyetle karşılamıştır. Avrupa Konseyi, başta Helsinki Zirvesi sonuçları olmak üzere, önceki

zirvelerin sonuçları çerçevesinde, mevcut anlaşmazlıklara ilişkin durumu gözden geçirmiş ve bu yöndeki araştırıcı mahiyetteki temasları memnuniyetle karşılamıştır. Konsey, Birliğe katılım sürecini etkileyecek ikili anlaşmazlıklarda sorunların, eğer gerekli görülürse, Uluslararası Adalet Divanına taşınması gerektiğini belirtmektedir..

21. Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu tarafından 15 Aralık 2004 tarihinde alınan kararı not almıştır.

22. Avrupa Konseyi, Komisyon tarafından belirlenen 6 adet mevzuatın adapte edilmiş olmasını memnuniyetle karşılamıştır. Bu kapsamda, Avrupa Konseyi, Komisyon'u, Türkiye ile gerçekleştirilecek müzakereler için aşağıda belirtilen hususlar temelinde bir çerçeve önerisi hazırlamaya davet etmiştir. Avrupa Konseyi, müzakerelere 3 Ekim 2005 tarihinde başlanması hedefiyle söz konusu çerçevenin kabul edilmesini Bakanlar Konseyi'nden talep etmiştir."

Yine Sonuç Bildirgesinde müzakereler için de aşağıdaki şekilde çerçeve çizilmiştir.

"23. Avrupa Konseyi aday ülkelerin üyelik müzakerelerinin bir taslak çerçevesinde yürütülmesi konusunda uzlaşmaya varmıştır. Komisyonun teklifiyle Konsey tarafından ortaya konulacak taslaklar, beşinci genişlemeden edinilen birikim ve gelişen müktesebat dikkate alınarak her aday ülkenin kendine has özellikleri ve durumuna göre aşağıdaki maddeleri kapsayacaktır:

- Önceki müzakerelerde olduğu gibi, müzakerelerin içeriği, kararları oybirliği gerektiren ve tüm üye ülkeler ile aday ülkeyi içeren Hükümetler arası Konferans'ta ele alınacak ve her biri ayrı bir AB politikasını kapsayacak olan birkaç bölüme ayrılacaktır. Bakanlar Konseyi; Komisyon'un tavsiyesine dayanarak, her müzakere bölümünün açılmasına ve kapanması için ayrı ayrı kriterleri belirleyecektir, ilgili müzakere bölümüne göre söz konusu kriterler mevzuat uyumu ve tatmin edici bir uygulama düzeyi ile AB ile mevcut anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülükleri içerecektir.

- Uzun geçiş dönemleri, derogasyonlar, spesifik düzenlemeler ya da korunma önlemleri için temel teşkil edebilecek kalıcı hükümler içeren kalıcı korunma önlemi hükümleri gündeme gelebilecektir. Komisyon, uygun olduğunu düşündüğü durumlarda, kişilerin serbest dolaşımı, yapısal politikalar ya da tarım gibi alanlarda bu önlemlerin uygulanmasını, her bir çerçeve için getireceği öneriler kapsamına alabilecektir. Bunun yanı sıra, kişilerin serbest dolaşımının sağlanmasına ilişkin karar alma süreci, her üye ülkeye azami ölçüde rol ve recek şekilde düzenlenmelidir. Geçiş dönemi düzenlemeleri ya da korunma önlemleri, bunların rekabet ve iç pazarın işleyişi üzerindeki etkileri dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.

- Aday ülkenin üyeliğe kabulünün mali boyutu ilgili mali çerçeve kapsamında ele alınacaktır. Bu doğrultuda, müzakerelere henüz başlamamış ve üyeliği Birliğe büyük mali yük getirecek aday ülkelerin üyeliğe kabulü ancak 2014 yılı sonrası mali çerçevenin hayata geçirilmesinden sonra mümkün olabilecektir.

- Müzakerelerin ortak hedefi katılımdır. Müzakereler, sonucu önceden garantilememeyen ucu açık süreçlerdir. Bütün Kopenhag Kriterleri göz önüne alındığında, eğer aday ülke üyelik yükümlülüklerini tam olarak yerine getirme yeteneğine kavuşamazsa, söz konusu aday ülkenin mümkün olan en güçlü bağ ile AB yapılarına bağlanması sağlanmalıdır.

- Bir aday ülkenin özgürlük, demokrasi, insan haklarına saygı ve temel hakların korunması ve hukukun üstünlüğü gibi birliğin temelini oluşturan ilkelere karşı ciddi ve sürekli bir ihlali olması durumunda Komisyon kendi inisiyatifiyle veya üye ülkelerin arzusu üzerine, müzakereleri durdurma ve müzakerelerin yeniden başlatılması için şartlar koyma tavsiyesinde bulunacaktır. AB konseyi, aday ülkenin savunmasını sonra nitelikli çoğunlukla müzakereleri durdurma ve yeniden başlatma şartlarına karar verecektir

- Katılım müzakerelerine paralel olarak, Birlik aday ülkelerle yoğun bir politik ve kültürel diyalog içerisine girecektir. Bu

yoğun diyalog aynı zamanda, insanları bir araya getirerek karşılıklı anlayışı artırmak amacıyla, sivil toplumu da içerecektir."

Sonuç Bildirgesi incelendiğinde en önemli olumlu noktanın müzakere tarihinin verilmiş olmasıdır. Diğer olumlu noktalar ise aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

Müzakereler, "tam üyelik" hedefine yönelik olarak açılacaktır. Bilinenin yinelenmesi olan bu paragraf, daha önce bu konuda Fransa başta olmak üzere bazı üye ülkelerin ve siyasi partilerin tutumu hatırlandığında, Türkiye açısından çok önemli bir adım oluşturmaktadır;

Uzun geçiş dönemleri, istisnalar ve kalıcı koruma önlemlerinden bahsedilmektedir. Ne var ki kalıcı koruma önlemine bir tanımlama getirilmiş ve bu kavramın gerçekten kalıcı olması değil, her an kullanılabilir olması gerektiği anlamında bir izahat verilerek nerede ise tümüyle içi boşaltılmıştır.⁷

Zirve sonuçları için "en iyisi" demek mümkün değildir. Sürecin ucunun açık olması, üye ülkelerin koruma Önlemi koyma hakkının bulunması, Kıbrıs konusu gibi hususlar bunun nedenleri arasında yer almaktadır.⁸

3. Kısa Kısa Ab'den Haberler⁹

- Lüksemburg, Avrupa Birliği Konseyi Dönem Başkanlığı'nı 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren Hollanda'dan devralmıştır. Bu, Lüksemburg'un Avrupa Birliği kurulduğundan bu yana 11. Dönem Başkanlığı olacaktır. Lüksemburg, 2005'in ilk yarısında, AB'ye siyasi yön verecektir. Dönem Başkanlığı, bir çok konunun yanında, genişleme sürecine ilişkin önemli çalışmaların da gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Bu kapsamda Türkiye ile Ekim ayında başlayacak müzakereler öncesinde hazırlık Çalışmalarının tamamlanması öngörülmektedir.

⁷ GÜMÜŞTEKİN, Tulu "17 Aralık Bilançosu: 3 Olumlu, 3 Olumsuz Nokta", Dünya Gazetesi, 24.12.2004

⁸ ERİŞ, Meral Gezgin "17 Aralık Zirvesi Sonuçları ve Sonrasındaki Dönem" Dünya Gazetesi, 30.12.2004

⁹ İktisadi Kalkınma Vakfının Haftalık E-Bülteni erinden derlenmiştir.

- Avrupa Parlamentosu, 12 Ocak'ta gerçekleşen Genel Kurul toplantısında AB Anayasası'nı onaylamıştır. Oylamada, 500 "evet", 137 "hayır", 40 "çekimser" oy kullanılmıştır. Avrupa Anayasası'nın yürürlüğe girmesi için tüm üye ülkelerin meclis oylaması yahut referandum yoluyla (iç hukuk sistemlerinin öngördüğü şekilde) Anayasayı onaylamaları gerekmektedir. Genel Kurulda kabul edilen kararda, üye ülkelerin 2006 yılının ortasına kadar AB Anayasası'nı oylamaları yönünde çağrıda bulunulmuştur. Kararın ardından, Avrupa Parlamentosu'nun Anayasa'nın onaylanmasına yönelik tanıtım kampanyası da resmi olarak başlamıştır.

- Avrupa Parlamentosu Ulaştırma Komitesi, tüm Avrupa Birliği'nde geçerli olacak tek bir sürücü belgesine ilişkin Belçikalı Parlamenter Mathieu Grosch (EPP-ED) tarafından hazırlanan raporu 19 Ocak 2005 tarihinde büyük çoğunlukla kabul etmiştir. AP Genel Kurulu'nda onaylanırsa 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren geçerli olacak yeni yasal düzenlemeye göre, AB sürücü belgesi, aşamalı olarak, üye ülkelerdeki 100'ün üzerindeki farklı sürücü belgesinin yerine geçecektir.

- Avrupa Birliği İstatistik Ofisi Eurostat tarafından 25 Ocak 2004 tarihinde açıklanan verilere göre AB'nin en zengin ve en yoksul bölgeleri arasında önemli bir gelişmişlik farkı bulunmaktadır. Buna göre, AB'deki en zengin bölge olan Londra merkez, en yoksul bölge olan Polonya'nın Lubelskie bölgesinden 10 kat daha zengindir. Verilere göre ortalama bir Londralının satın alma gücü ortalama bir AB vatandaşından üç kat fazla iken, Lubelskie'de yaşayanların satın alma gücü AB ortalamasının üçte biri kadardır.

Kaynakça

Akköy, Hasan "AB-Türkiye 2014 mü Yoksa 2023 mü?" Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 281.

Dış Ticaret Müsteşarlığı Avrupa Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Sonuç Bildirgesi Gayri Resmî Tercümesi.

Eriş, Meral Gezgin "17 Aralık Zirvesi Sonuçları ve Sonrasındaki Dönem" Dünya Gazetesi, 30.12.2004.

Gümüştekin, Tulu "17 Aralık Bilançosu: 3 Olumlu, 3 Olumsuz Nokta", Dünya Gazetesi, 24.12.2004.

AVRUPA BİRLİĞİ... AVRUPA BİRLİĞİ... AVRUPA BİRLİĞİ...

Gümüştekin, Tulu "Önemli Olan Müzakereler",
Radikal Gazetesi, 27.12.2004.

İktisadi Kalkınma Vakfının Haftalık E-Bültenleri.
Ulman, Haluk; "Dünya Pencere sinden-Kopenhag
Doruğu Bitti, Ama Türkiye'nin AB Yolculuğu Bitme-
di" Dünya Gazetesi, 21.12.2004.

Vergi Dünyası Dergisi, Dünya Ekonomisi Bölümü,
Sayı 282.

www.abgs.gov.tr internet adresi.

www.ikv.org.tr internet adresi.

Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı (MÖDAV) "Döviz Dayalı Vadeli İşlem Sözleşmeleri Uygulama Esasları ve Muhasebe İşlemleri" Konulu Bir Günlük Çalıştay Programı Organize Etti

Prof. Dr. Nuran C. Doyrangöl çalıştayda...

İki oturum halinde uygulanan programın ilk oturumunda Doç. Dr. Mustafa Kemal Yılmaz "Döviz Dayalı Vadeli İşlemler Uygulama Esasları" adını taşıyan bildirisini sunmuş; ikinci oturumda İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. Yakup Selvi'nin "Döviz Dayalı Vadeli İşlemlerin (Futures) Muhasebe İşlemleri" tartışılmıştır.

Yüze yakın öğretim üye ve yardımcıları ile uygulamacıların katıldığı program, 4 Şubat 2005 tarihinde, Kadir Has Üniversitesi'nin Haliç'teki tesislerinde yapılmıştır.

"Döviz Dayalı Vadeli İşlemler" Çalıştayına katılanlar.